

A kiadványok nemzetközi azonosítói: ISBN, ISMN, ISSN

Amikor valaki olvasóként kézbe vesz egy számára ismeretlen kiadványt, általában a címét, a szerzőjét, az ismertetőszöveget, esetleg a tartalomjegyzéket nézi meg. A figyelmes szemlélő számára azonban az is feltűnhet, hogy a legtöbb kiadványon valamilyen titokzatos, első látásra minden értelmet nélkülöző számejegyet szerepel, amelyet az ISBN, ISMN vagy ISSN mozaikszó előz meg. Ezek a nemzetközi kiadványazonosítók – cikkünk ezeket mutatja be.

ISBN Az ISBN (International Standard Book Number), ahogy az a betűszó feloldásából is kiderül, a könyvek nemzetközi azonosítója. Története az 1960-as években kezdődött: ekkor fogalmazódott meg az angol és az amerikai könyvkiadók és -forgalmazók körében, hogy szükség lenne valamilyen egységes rendszerre, amelynek segítségével azonosítani lehet az egyes kiadványokat. Így született meg az SBN; az „International” jelzőt valamivel később illesztették hozzá. Az első szabvány 1970-ben jelent meg; a rendszerhez hamarosan egyre több ország csatlakozott, Magyarország 1974-ben.

Az ISBN lényege, hogy egyetlen adattal lehet azonosítani egy kiadványt – míg korábban ehhez több különböző adat (szerző, cím, kiadó, kötetstípus stb.) együttes kezelésére volt szükség. Mivel a kereskedelem nem a művet (mint egy regényt) tartja nyilván üzleti egységként, hanem annak megjelenési formáját, vagyis a kiadványt, a mű minden kiadásához külön ISBN-t rendelnek. Az ISBN-rendszer három szintre tagolódik: a jelenleg Londonban működő International ISBN Agency fogja össze a rendszer egészét, az egyes területi ügynökségek (Magyarországon a Magyar ISBN és ISMN Iroda) tagszervezetként látják el a rájuk bízott területet, és a kiadók mint végfelhasználók alkalmazzák az ISBN-t saját kiadványaik azonosítására.

AZ ISBN FELÉPÍTÉSE Kezdetben az ISBN 10 jegyű volt, és négy számcsoporthoz tartozott. Az első az országot vagy – világnyelvek esetében – a nyelvterületet azonosította. Magyarország a 963-as kódot kapta, a mai napig ezt használjuk. A második számcsoporthoz a kiadó megjelölésére szolgált, a harmadik pedig a kiadón belül az egyes kiadványokat azonosította. Ez a három számcsoporthoz változó hosszúságú, de összesen mindig 9 számjegyből áll. Az utolsó, úgynevezett

ellenőrző jegy egy matematikai képlet segítségével az előző számjegyekkel elvégzett műveletek eredménye. 2007-től az ISBN szerkezete átalakult: bevezették az előtagot, amely egyelőre minden ISBN-ben 978 (később lesz 979 is), így az ISBN 13 jegyű lett, és megváltozott az ellenőrző számjegy kiszámítására használt képlet is. Ezekkel a változtatásokkal az ISBN felépítése azonosra vált a kereskedelemben használt vonalkód, az EAN-13 alatti azonosítószám felépítésével. (A könyvek vonalkódjait korábban is az ISBN-ből képezték, de ehhez át kellett alakítani a számokat.) A jelenlegi, 13 jegyű ISBN csak arab számokból állhat (a korábbi, 10 jegyű ISBN utolsó karaktere X is lehetett).

Az országazonosítók és a kiadói azonosítók megállapításakor az az elv érvényesül, amely szerint a számsor hossza fordítottan arányos a várható kiadványtermés nagyságával. Például a német nyelvterületet egyjegyű szám (3) azonosítja – Magyarország a nagyjából közepes könyvtermésével háromjegyű azonosítót kapott. Ugyanígy egy nagy kiadó rövidebb azonosítót kap, hogy több számjegy maradjon a kiadványok azonosításához. Fontos, hogy – mivel az ISBN nemzetközi rendszer – az első három számcsoporthoz együtt alkalmas a kiadó pontos azonosítására. Vegyünk szemügyre egy ISBN-t közelebbről. 978-963-200-100-5: a 978 a kiadvány fajtáját jelzi, azt hogy könyvazonosítót, ISBN-t látunk; a 978-963 együtt magyarországi könyvazonosítót jelent, a 978-963-200 pedig az Országos Széchényi Könyvtár kiadói azonosítója. Ugyanakkor a 200-as számcsoporthoz előfordulhat más összefüggésben is: a 978-960-200 egy görögországi kiadót jelöl, mivel a 978-960 Görögország azonosítója. Itt kell megemlíteni, hogy az ISBN-rendszerben a „kiadó” nem feltétlenül hivatásos kiadót jelent, hanem bármely jogi vagy magánszemélyt, amely vagy aki az adott könyv kiadója. Lehetőség van arra is, hogy egy-egy nem hivatásos kiadó alkalmi kiadvány(ok)ra kérjen ISBN-t. Ilyen esetben nem kap kiadói azonosítót, hanem az úgynevezett gyűjtőtartományból utaljuk ki a számokat. A jelenleg használt tartomány: 978-963-06 – az így kezdődő ISBN-ek nem utalnak a kiadó kiletére.

AZ ISBN ALKALMAZÁSI KÖRE Már az elején leszögeztük, hogy az ISBN a könyvek azonosítója. Valamivel pontosabb, ha úgy fogalmazzunk, hogy a könyvjellegű kiadványoké. Ez magába foglalja a nyomtatott könyveken kívül a digitális

könyveket (pl. egy konferencián elhangzott előadások szövegét CD-ROM-on vagy egy honlapról PDF formátumban letölthető verseskötetet), a Braille-írással kiadott könyveket, a hangoskönyveket, sőt – sajátos kivételként – a térképeket is. (Ez utóbbi azzal magyarázható, hogy már az ISBN-rendszer bevezetésekor a könyvforgalmazók térképeket is forgalmaztak.) Nem tekintjük viszont könyvnek a kottákat, az iskolai füzeteket, a szoftvereket, a kártyákat, a képeket és az egyéb aprónyomatványokat. A mindenkori ISBN Útmutató hosszas jegyzéket tartalmaz az ISBN gyűjtőkörébe tartozó, illetve abból kizárt kiadványokról, de ez utóbbi még soha nem bizonyult eléggé részletesnek. A kiadók találmányosságát végtelen, és néha olyan termékeket minősítenek könyvnek (legalábbis ISBN-nel ellátandó árucikkeknek), amelyekre soha nem gondolnánk. Találtunk már ISBN-t csecsemőknek való fürdetős játékon, mosdókesztyűn, rajzkészleten és zenélő mackó fülen is.

Külön ISBN-nel kell azonosítani egy kiadvány minden megjelenési formáját: a nyelvi és a kötésváltozatokat, az eltérő kiadásokat, online kiadványoknál a különböző kiterjesztésű (mint a .pdf vagy .lit stb.) változatokat. Többkötetes könyvek esetében a könyv egésze is kap ISBN-t, és az egyes kötetek is egyet-egyet.

AZ ISBN KIUTALÁSA ÉS HASZNÁLATA Magyarországon az Országos Széchényi Könyvtárban, a Kötelesspéldány Osztályon működő Magyar ISBN és ISMN Iroda utalja ki az ISBN-eket. Amikor a kiadó tervbe veszi bizonyos mű megjelentetését, a szükséges tájékoztatás (a kiadóra és a kiadványra vonatkozó adatok) megadásával igényel rá ISBN-t. Az irodától kapott számot belenyomatja a könyvbe, elkészíti belőle a vonalkódot, esetleg felhasználja a hirdetési anyagokban, és így a könyv alkalmassá válik a kereskedelemben és a könyvtári feldolgozásban való azonosításra. Sok kiadó a belső munkafolyamatok során is az ISBN segítségével követi a kiadvány útját. Miután a könyv megjelent, a Kötelesspéldány Szolgálat is az ISBN segítségével ellenőrzi, hogy beérkezett-e a könyvből a köteles példány. Magyarországon az ISBN (és a többi nemzetközi kiadványazonosító) kiutalása ingyenes; az esetleges díjfizetés kérdésében minden területi ügynökség saját maga dönt.

ISMN Az ISMN (International Standard Music Number) a kották azonosítója. Azt szokták mondani rá, hogy az ISBN „kistestvére”, mert annak mintájára hozták létre. Igaz, jóval később: az első nemzetközi szabványt (ISO 10957) 1993-ban adták ki. Magyarország 2001-ben csatlakozott a rendszerhez. Az ISBN-hez hasonlóan az ISMN is kezdetben 10 jegyű volt, majd két évvel az ISBN után, 2009-ben 13 jegyűvé alakult. Ügyművelési nehézségek miatt az új szabvány hivatalosan csak 2009 nyarán jelent meg, de mivel a tartalma minden területi ügynökség számára ismert volt, és az ISO munkacsoportja egyhangú szavazással fogadta el, a Berlinben működő International ISMN Agency már 2009 januárjától elrendelte a változtatások bevezetését.

Az ISMN felépítése abban különbözik az ISBN-étől, hogy nem tartalmaz országazonosítót, hiszen a zene természeténél fogva egyetemes jellegű. Ehelyett a 10 jegyű ISMN-ben M betű, a 13 jegyűben pedig 0 szerepel. Az ISMN-ben is van előtagem: 979. Mivel ezt a számot az ISBN-rendszer is lefoglalta későbbi használatra, csak a számsor folytatásából látszik egyértelműen, hogy melyik fajta azonosítóról van szó: amelyik 979-0-val kezdődik, az ISMN, ha a 979 után bármilyen más számjegy áll, az ISBN. Az ISMN használata és kiutalásának rendje hasonló az ISBN-éhez.

ISSN Az ISSN (International Standard Serial Number) az előzőeknél összetettebb kiadványformák azonosítószáma: a folytatódó dokumentumoké. Folytatódó kiadványként értelmezzük az időszaki kiadványokat, vagyis minden olyan, előre meg nem határozott időtartamra és összetevőre tervezett kiadványt, amelynek egymást követő részegységei akár rendszeres, akár rendszertelen időközönként egyazon – jól bevált – cím alatt jelennek meg. Ilyenek a hírlapok, a reklám- és műsorújságok, a folyóiratok, a hivatalos közlönyök és értesítők, a magazinok, a hirdetési lapok stb. – összefoglaló néven időszaki lapok; ezeken kívül azonban ebbe a csoportba tartoznak a ritkábban, többnyire évenkénti gyakorisággal megjelenő kiadványok is: az évkönyvek vagy olyan évkönyvjellegű kiadványok, mint a tudományos társaságok beszámolói, közleményei, aktái, a név-, adat- és címtárak, továbbá a többször frissített jogszabálygyűjtemények, az irodalmi szöveggyűjtemények, és még sorolhatnánk – feltéve, hogy címük változatlan marad a megjelenés során. Ráadásul egyes kiadványok egyszerre több dokumentumtípusba is besorolhatók: egyedileg könyvként kezeljük ezeket, de ha a kiadó egyik kötetet jelenteti meg a másik után (a befejezés szándéka nélkül) egy közös, összefogó cím alatt, akkor azok egy könyvsorozat részei lesznek. A sorozati címet ISSN azonosítja, míg a sorozatba tartozó tagok ISBN-t, azaz könyvazonosítót (is) kapnak. Az eddig felsoroltak mind időszaki kiadványok, de a folytatódó dokumentumok fogalma alá tartoznak az úgynevezett „integráló jellegű” kiadványok is, mint amilyenek a gyűrés mappák segítségével frissíthető és bővíthető, cserélhető lapos kiadványok. És mindezek nemcsak hagyományos hordozón jelenhetnek meg, hanem elektronikus formában is, akár kézzel fogható formátumban, például optikai lemezen, akár távoli hozzáféréssel a világhálón, valamilyen online változatban.

AZ ISSN TÖRTÉNETE DIÓHÉJBAN A kezdetek 1971-ig nyúlnak vissza, amikor a tudományos folyóiratok számbavételét hiányoló akadémiai közösség igényeit szem előtt tartva, az UNESCO UNISIST programjának keretében, ISDS (International Serials Data System) néven, párizsi központtal létrejött az a nemzetközi rendszer, amely az időszaki (periódikus) kiadványok adatainak nyilvántartását tűzte ki célul. Az eredeti elképzelés rövidesen kibővült, és valamennyi tudományterületet átfogó, minden időszaki kiadványtípusra kiterjedő, teljes körű számítógépes nyilvántartás gondozása lett a cél. Az azonosítószám használatát elsőként az amerikai

Bowker cég tesztelte bibliográfiai kiadványaiban (New Serial Titles, Ulrich's International Periodicals Directory). Az ISSN-szabvány első kiadását 1973-ban fogadta el az ISO nemzetközi szabványosítási szervezete (ISO 3297) – azóta négy felülvizsgálatot ért meg, igazodva a kiadványok megjelenésének és közzétételének változásaihoz, illetve a legkülönbébb célú nyilvántartó rendszerek igényeihez. Magyarország 1973-ban csatlakozott a kezdeményezéshez, és nemzeti központi feladatát teljes körűen 1976 óta látja el. Mára mintegy 90 hálózati taggal működő világrendszer alakult ki, amelynek központja a Párizsban működő ISSN Nemzetközi Központ. Időközben, 1993-ban, a nemzetközi hálózat – szakítva az eredeti ISDS elnevezéssel, a kézenfekvőbb azonosíthatóság és a könnyebb felismerhetőség érdekében – nevet változtatott: az ISDS-ről áttért az ISSN akronima használatára.

AZ ISSN FELÉPÍTÉSE Az ISSN nyolc számjegyű, szabványos feltüntetésekor az ISSN vagy a HU ISSN betűszó szerepel a számjegyek előtt, az azonosító maga pedig két, kötőjellel elválasztott, négy-négy számjegyből álló számcsoportként jelenik meg, amely magában foglal egy ellenőrző számjegyet is.

Az ISBN-nel ellentétben, ez a számsor semmilyen jelentést nem hordoz, csupán azonosít. Nem jelzi sem az országot (ahogy ezt a termékkódoknál megszoktuk), sem a kiadót (mint az ISBN a benne foglalt kiadóazonosító révén), és nem ad még rejtett tájékoztatást sem az időszaki kiadvány fajtájáról, fizikai hordozójáról vagy egyéb ismérveiről (ahogy azt néhány e-kiadó feltételezné). Akik viszont évek, évtizedek óta dolgoznak ezekkel az azonosítószámokkal, felismerhetik, hogy mely időszakban használt számblokkból származik a szám: hogy réges-régen vagy éppen nemrégiben adták ki, és ebből általában az is látható, hogy maga a kiadvány mikortörtént keletkezett, és indult útjára az olvasók kegyeiért.

Mint azt az ISBN felépítésénél láttuk, annak 13 számjegye teljes mértékben megegyezik a kereskedelemben használt EAN-13 vonalkód azonosítószámával. Az ISSN csak nyolc számjegyből áll, ez azonban nem jelenti azt, hogy nem használható vonalkód képzésére. Az ISSN azonosítóra alapozott EAN vonalkód előtagja mindig 977, ez a nemzetközi termék-számrendszerben az egész világon azonos, a kiadvány fajtáját jelzi: időszaki kiadvány. A 977-es előtagot az ISSN nyolc számjegye közül az első hét követi (az ellenőrző számjegy nélkül).

Ezután két, a kiadó által szabadon felhasználható számjegy következik, ez lehetőséget ad az időszaki kiadvány egyes változatainak jelölésére, számozási vagy megjelenési adatok kifejezésére, különszámok vagy árkódok jelzésére – a felhasználói igények szerint. Ezen a két karakterhelyen általában két 0-át látunk – Magyarországon elég ritkán használják ezt a kódolási lehetőséget. Végül a 13. számjegy helyére az EAN vonalkódképzési szabályainak megfelelő ellenőrző számjegy

kerül, amely így az ISSN-nel egyesített termékazonosító kód ellenőrző száma lesz.

AZ ISSN ALKALMAZÁSI KÖRE Az ISSN nemzeti központok tevékenységét összehangoló párizsi ISSN Nemzetközi Központ az ISSN azonosító teljes körű alkalmazását tűzi ki célul az időszaki kiadványok körében, bármilyen hordozón jelennek is meg, az integráló dokumentumok – azok közül is a távoli hozzáférésű források – terén azonban a válogatás elvét támogatja. Ugyanakkor azt is tudomásul kell vennünk, hogy a teljességre törekvő megvalósítása még a kézzel fogható hordozókon megjelenő, folytatódó kiadványoknál is sokféle körben terjesztett kiadványokat, helyi jellegű, kis terjedelmű, rövid életű vagy legalábbis egyazon címen rövid életű dokumentumokat. Ezért az egyes nemzeti központok saját felelőssége az ISSN számadásának pontos, a helyi sajátosságoknak is megfelelő körülhatárolása. A hazai gyakorlat kialakításakor elődeink figyelembe vették – a tartalmi szempontokon túl – a kereskedelmi forgalmazás kívánalmait is, de nem hagyhatták figyelmen kívül a nemzeti bibliográfiai számbavétel mikéntjét sem, és szem előtt tartották a létrehozott azonosító tétel felhasználásának célszerűségét a hazai és a nemzetközi bibliográfiai adatcserében. Miközben a folyamatos megjelenésű tudományos folyóiratok és sorozatok, közéleti és kulturális tartalmakat közvetítő folytatódó kiadványok nemzetközi azonosítószámmal történő ellátása zökkenőmentes, a városi, községi vagy kistérségi hirdetési tájékoztatósi lapokat, a nem országos tervismertető kiadványokat, a helyi egyesületi hírleveleket, az intézményi évkönyveket és híradókat, az iskolai évkönyveket, az oktatási intézmények diáklapjait, tanrendjeit és ismertetőit ISSN nélkül sorolják be, és nem kapnak azonosítószámot a termékismertető, a termékkatalógusok, az árjegyzékek sem, és még sorolhatnám.

Sokan úgy gondolják, ha nincs ISSN száma a kiadványuknak, akkor a megőrzésére sem tart igényt a nemzeti könyvtár, azaz nem kell köteles példányokat beszolgáltatniuk. A szabványos azonosító meglététől függetlenül azonban minden kiadványfélése a kötelezpéldány-rendelet hatálya alá esik, a beérkező példányokat az Országos Széchényi Könyvtár a könyvtári törvényben meghatározott módon kezeli, gyűjteményében megőrzi, és hozzáférhetővé teszi, katalógusában adataikat közzéteszi – azonosítószám nélkül is.

Az ISSN-re is igaz, amit az ISBN alkalmazásánál elmondunk, hogy az eltérő hordozón, például optikai lemezen vagy a világhálón, megjelenő kiadványváltozatok saját azonosítószámmal rendelkeznek, külön ISSN azonosítja a különböző nyelvű kiadványváltozatokat, sőt a helyi vagy az időbeli kiadványváltozatokat is (gondoljunk a napilapok budapesti és vidéki mutációira vagy egy újság reggeli és délutáni kiadására). Saját ISSN-nel rendelkeznek az önálló, időszakosan megjelenő mellékletek, a melléklapok, a sorozatokon belüli ágazatok vagy az alsorozatok is.

AZ ISSN ÉRVÉNYESSÉGE Az ISSN a folytatódó kiadványt egy adott kiadványcím kezdetétől, indulásától fogva azonosítja – függetlenül attól, hogy az azonosítószám megállapítása mikor (a kezdetkor vagy bármely időpontban, utólag) történik. Az ISSN a hozzá tartozó címen (alkalmi vagy lényegtelen cím-változásokkal) megjelent részegységek (kötetek, évfolyamok, azon belül az egyes kiadványszámok, alkalmi különszámok, nem önálló mellékletek) mindegyikére érvényes, még akkor is, ha az ISSN nincs minden részegységen feltüntetve.

Minden ISSN egy adott időszaki kiadványt vagy integráló dokumentumot azonosít annak címén keresztül. Ha a folytatódó kiadvány címe változik, a tartósan és lényegesen megváltozott címet másik ISSN-nel kell azonosítani. Amennyiben a folytatódó kiadvány címe – amelyet szakszerűen kulcscímnak nevezünk – változatlan marad, miközben megjelenési helye vagy kiadója, közreadója, megjelenési gyakorisága, mérete, külalakja vagy akár belső tartalma megváltozik, mindezen változások mellett ugyanaz az ISSN fogja azonosítani.

AZ ISSN KIUTALÁSA ÉS HASZNÁLATA A hazai időszaki kiadványok és egyéb folytatódó dokumentumok ISSN-nel történő ellátását (a magyarországi impresszum feldolgozását) az Országos Széchényi Könyvtárban működő Magyar ISSN Nemzeti Központ végzi. Az országunkban terjesztett, de nem magyarországi impresszumú folytatódó kiadványok ISSN-nel történő ellátása a kiadó székhelye szerint illetékes ország ISSN-központjának hatáskörébe tartozik. Ha a kiadó székhelye szerint illetékes országban nem működik ISSN nemzeti központ, akkor a folytatódó kiadványok a párizsi ISSN Nemzetközi Központtól kérhetnek ISSN számot.

A kiadók még kiadványaik megjelentetése előtt kérhetik az ISSN azonosítószám megállapítását, hogy már az első részegység megjelenésekor feltüntethessék azt. Az előzetes kéréshez meghatározott tájékoztató adatok közlésére és a tervezett kiadvány bibliográfiai adatforrásainak bemutatására is szükség van. Az előzetesen kiadott azonosítószámok ellenőrzését a Magyar ISSN Nemzeti Központ a nemzeti könyvtárba beérkező köteles példányok alapján végzi. Az ISSN azonban utólag is megállapítható, és a kiadónak kérnie sem kell: a folytatódó kiadvány első részegységének megjelenését követően, a köteles példányok alapján, a könyvtári feldolgozó munkafolyamat során szintén kiutalható az ISSN, amely ilyenkor – értesítésünk nyomán – a soron következő kiadványszámon vagy kötetben fog első ízben szerepelni, és természetesen minden további részegységen is. Az ISSN kiutalása és használata – a vonatkozó ISO szabvány előírása szerint – díjmentes.

MIRE JÓK – ÉS MIRE NEM? Az ISBN, az ISMN, az ISSN azonosítószámok feladata a kiadványok egyértelmű azonosítása. Ez a pontos azonosítás teszi lehetővé a kiadványok nyomon követését a kereskedelemben és a könyvtári feldolgozásban, idézhetővé, hivatkozhatóvá teszi a kiadványokat (dokumentumokat) és a közleményeket, cikkeket (részdokumentumokat), támogatja a kiadványokat leíró bibliográfiai tételek cseréjét, adattárba

szervezését, könyvtári, bibliográfiai adattárak, központi katalógusok, lelőhelyjegyzékek létrehozását, de használatosak a terjesztői, előfizetési, kereskedelmi, kiadói nyilvántartásokban is, és az azonosítószámokra alapozva előállítható a kereskedelmi forgalomban mára szinte elengedhetetlen vonalkód is.

Mivel különféle tévhitet keringenek a számok esetleges egyéb jelentésével kapcsolatban, fontos leszögezni, hogy sem az ISBN, sem az ISMN nem jelent szerzői jogvédelmet. Az ISSN megállapítása vagy használata sem jelenti a szerzői jog (copyright) megszerzését vagy fennállását az általa képviselt és azonosított forrás vonatkozásában: sem tartalmilag, sem a kiadvány címére vagy a címhez kapcsolódó grafikára, logóra nézve – ezek levédésére nem alkalmas. Sokan úgy gondolják, hogy az ISSN hivatalossá teszi lapjukat – erre a célra azonban a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Hatósági és Jogi Igazgatóságának Lapnyilvántartási Irodája bocsát ki nyilvántartásba-vételi határozatot; az ISSN ezt nem helyettesítheti.

Egyik azonosítószám sem utal a mű tartalmára vagy színvonalára, és – a cikk írásakor érvényes jogszabályok szerint – nem befolyásolja egy termék valamilyen áfakörbe sorolását sem. Sajnos a nyomdák az általuk előállított termék, kiadványfélések típusát és ennek megfelelő áfakulcsát gyakran a használt kiadványazonosító alapján határozzák meg. Ha nem találnak valamilyen azonosítószámot a nyomdai kéziratban, a nyomtatványt – például akár egy iskolai évkönyvet vagy alapítványi hírlevelet is – a reklámkiadványok és a broszúrák árucsoportjába sorolják, és magasabb áfával számlázzák.

Végül: előnyt élveznek az ISSN-nel ellátott kiadványok a reklámhordozó papírra megállapított termékdíj megállapításakor is. A nemzetközi azonosítószámmal rendelkező kiadványok ugyanis „információhordozó” papírnak minősülnek, és így megrendelőik mentesülnek a termékdíj befizetése alól. Megjegyzendő, hogy a (2003. február 15-én érvénybe lépett módosítású) termékdíjtörvény ezen elve távol áll mind a valóságtól, mind az azonosítószám-rendszerek használatának célkitűzéseitől. Az azonosítószámok nem alkalmasak a termékdíjtörvényben szereplő reklámhordozó papír fogalmának meghatározására, és az azonosítószámok megállapításának szempontjai sem illeszkednek a törvény lényegéhez. Egyrészt szép számmal akadnak olyan hirdetési lapok, amelyek országos lefedettségük okán ISSN számmal jelenhetnek meg, és ezért mentességet élveznek, másrészt viszont az iskolai évkönyvek, a diáklapok, a kulturális egyesületek, a baráti körök kiadványai semmiképpen nem nevezhetők reklámhordozóknak, mégis a számadás körén kívül esnek, így kiadóiknak netán adójellegű járulékfizetési kötelezettségekkel kellene számolniuk?

A fenti rövid áttekintés értelemszerűen nem tartalmazhat minden részletet a nemzetközi kiadványazonosítók használatáról; további információért az érdeklődők bármikor fordulhatnak a két iroda munkatársaihoz, vagy tájékozódhatnak a [www.oszk.hu](http://www.oszk.hu/webhely_„Helyi_szolgaltatások”_menupontja) webhely „Helyi szolgáltatások” menüpontja alatt.